

Protežujete protěžování?

Adéla Kadeřábková (studentka Ústavu českého jazyka a teorie komunikace FF UK)

Když jsem byla na druhém stupni základní školy, dal mi můj táta k vyplnění jakýsi češtinářský test, který byl zrovna v novinách. Byl to test typu „Zvládli byste přijímačky na SŠ z 9. třídy?“.

Jedním z úkolů testu bylo správně doplnit chybějící slovo do věty. Jednalo se o slovo *protežovat*. Můj sečtělý otec mě informoval, že správná varianta daného slova je *protežovat*, jedná-li se o význam protekce, nikoliv *protěžovat*, jak jsem si do té doby myslela. Že prý má původ z francouzštiny. Onu informaci jsem nasála jako houba a dál jsem tomu nevěnovala pozornost.

Se začátkem studia bohemistiky jsem začala všechny texty číst pečlivěji a pozorněji, všímat si různých jevů, nepřesností nebo chyb, všechno jsem analyzovala a četla i vícekrát. V té době jsem se opět setkala se slovem *protežovat*. Respektive s jeho „nesprávnou“ podobou *protěžovat*. Začalo mě zajímat, jak často se obě varianty používají, která „vyhrává“ co do frekvence užívání, co o tom říkají příručky atd.

V Internetové jazykové příručce (<https://prirucka.ujc.cas.cz/>) jsem se dočetla, že slovo *protežovat* nese význam vlivně podporovat, chránit někoho nebo něco, dávat někomu nebo něčemu přednost ke škodě někoho nebo něčeho jiného.

Dalším zdrojem, po kterém jsem sáhla, byl Český etymologický slovník Jiřího Rejzka. Ten uvádí, že *protežovat* znamená prosazovat nebo chránit na úkor někoho. Pochází z francouzského slova *proteger*, což znamená kryt nebo chránit. Slovo stejného významu bychom našli i v latině – *prôtégere*.

U hesla *protežovat* je v etymologickém slovníku poznámka, která nám říká, že zde došlo ke změně psychologické povahy a konkrétně se jedná o lidovou etymologii. Mezi změny psychologické povahy řadíme důležité slovní změny, které nevycházejí přímo z jazykového systému, ale jsou způsobeny různými myšlenkovými pochody mluvčích.

Lidová etymologie spočívá v mylné etymologicky významové interpretaci slova – mluvčí slovo, které je pro něj neprůhledné, spojí s nějakým jemu známým „silným“, ve skutečnosti však nepříbuzným kořenem, což je právě případ změny z *protežovat* na *protěžovat*.

Dále jsem navštívila stránky Českého národního korpusu, což je internetová databáze textů, ve kterých můžeme například vyhledávat určité výrazy a následně porovnávat, kolikrát se který výraz v daném korpusu vyskytuje. V korpusu syn15 jsem našla 36 výskytů slova *protežovat* a 15 výskytů slova *protěžovat*. Všechny výskyty slova *protěžovat* nesly význam protekce, prosazování někoho nebo něčeho, ani jednou nebylo slovo *protěžovat* spojováno s váhou nebo tíhou nějaké věci. Výskyt obou slov byl zastoupen jak v publicistických textech, tak v beletrii.

Této problematice také věnovala krátký příspěvek Jazykovědma na svém instagramovém profilu.

Z prozkoumaných zdrojů vyplývá, že kodifikovaná forma je *protežovat*, nicméně český etymologický slovník nám jasně říká, že *protěžovat* je výsledek jakési změny, za kterou stojí lidé a jejich užívání této verze slova. *Protěžovat* je už tak moc zažitá a běžná, že se asi nestanete terčem posměšků, když ho budete i dále používat. Naopak je více než pravděpodobné, že se ve svém okolí budete setkávat hlavně s touto pozměněnou podobou. Pokud teda nechodíte na pivo s mým tátou, který by vás jistě opravil a k tomu přidal ještě nějakou další jazykovou perličku, se kterou jsem možná nebyla ani já sama doposud seznámená.